

Говор председника Републике Србије Бориса Тадића на завршној рунди преговора у Бечу, 10. марта 2007.

Ваше екселенције, г. Председниче, даме и господо,

Данашњим састанком завршава се једна фаза у процесу одређивања будућег статуса Косова и Метохије. Не можемо, на жалост, рећи да се она завршава успешно – споразум између Републике Србије и Привремених институција самоуправе на Косову и Метохији није постигнут. Специјални изасланик Генералног секретара УН, господин Ахтисари, пре месец дана нам је упутио свој предлог решења будућег статуса покрајине, а после додатних разговора вођених од 21. фебруара до 2. марта, његов предлог претрпео је извесне измене, и у том облику он се сад налази пред нама.

Још од 2. фебруара, када нам је господин Ахтисари у Београду предао свој предлог, јавност је упозната са ставом Републике Србије. Овај документ за нас је суштински неприхватљив, јер не уважава суверенитет Србије над Косовом и Метохијом и, самим тим, доводи у питање територијални интегритет наше земље. Низом својих одредаба тај предлог отвара пут ка независности Косова и Метохије, и на тај начин противречи основним начелима међународног права, која без икаквих ограда штите суверенитет и територијални интегритет међународно признатих држава, садржаних пре свега у документима као што су Повеља Уједињених нација и Завршни акт из Хелсинкија.

Србија је демократска, међународно призната држава, чланица Уједињених нација. У њој се институције власти формирају искључиво на слободним изборима који се одржавају у складу са важећим европским стандардима. Србија има развијене механизме за заштиту људских и мањинских права. У Србији се изграђује систем владавине права с ништа мање успеха него у већини других земаља у транзицији. У Србији мањине, сем на Косову и Метохији, имају добре односе са већинским становништвом и у пуној мери учествују у политичком животу земље, како у централним институцијама тако и на нивоу локалне власти.

Од мирне смене власти октобра 2000. године, Србија је поуздан партнер у регионалној сарадњи и с другим земљама Западног Балкана дели исти циљ што бржег прикључења Европској унији. Оваква

спољнополитичка оријентација, уз трезвену склоност ка компромису и традиционално поверење у Уједињене нације, пресудно је утицала да Србија од првог дана заузме активан и конструктиван став у политичким разговорима о будућем статусу Косова и Метохије. У околностима које нису увек биле повољне, наша држава је уложила изузетан напор да у свим битним питањима понуди косовским Албанцима реалистичан, праведан и трајан компромис.

То се пре свега односи на основно питање ових преговора, сам будући статус Косова и Метохије. Компромис који је предложила Србија састоји се у томе да Албанци у покрајини добију веома широку, суштинску аутономију, која би била међународно гарантована. При том би Србија задржала за себе само мали број изричито наведених надлежности као што су спољна политика, одбрана (где би се извршила пуна демилитаризација Косова и Метохије) заштита верског и културног наслеђа, итд. У исти мах би се, на узајамну корист, обновиле економске везе између покрајине и централне Србије. Као што смо више пута истакли на бечким преговорима, ако су косовски Албанци спремни да учествују у централним институцијама, Србија би то радо прихватила, наравно у том случају уз нешто друкчије дефинисање односа између централне и покрајинске власти.

Желим и овде да поновим да је овакво решење будућег статуса Косова и Метохије потпуно у складу са начелима међународног права и модерним европским стандардима када је реч о решавању положаја мањина. На жалост, Специјални изасланик није том решењу поклатио адекватну пажњу, већ се определио за решење чије би усвајање могло да доведе до далекосежне дестабилизације прилика у региону, а и шире. Ако би Ахтисаријев предлог био прихваћен, то би било први пут у новијој историји да се једној демократској, мирољубивој земљи одузима територија да би се задовољиле политичке аспирације одређене етничке групе, која уз то у суседству има своју матичну државу.

Србија је била активна и конструктивна и у разматрању свих других тема на бечким разговорима, а посебно када је реч о децентрализацији, заштити српског верског и културног наслеђа, својинским и финансијским питањима. Задовољан сам што је бар у једној ствари, питању дела спољног дуга наше земље везаног за Косово и Метохију, на крају начињен напредак. Међутим, остали предлози су далеко од

уравнотеженог и одрживог компромиса који се с правом могао очекивати после више од годину дана преговора.

Посебно треба скренути пажњу на чињеницу да су сви предлози наше стране, било да је реч о статусу или о другим питањима, увек били сагласни са Резолуцијом 1244 Савета безбедности УН и Руководећим принципима Контакт групе, дакле оним документима међународне заједнице који су чинили неку врсту оквира за разговоре о будућем статусу и на које се више пута позивао и сам Специјални изасланик. Пажљива анализа бечких преговора лако би показала да су управо ти документи могли бити искоришћени да се приближимо решењу много више него што се стварно догодило, и у том смислу није погрешна оцена да су бечки преговори пре свега били један низ пропуштених прилика. Међутим, сада је важно видети шта се може учинити да се садашња етапа преговарачког процеса настави нечим што би отворило пут споразумном, обострано прихватљивом решењу.

Очигледно је да је питање Косова и Метохије данас у пуној мери интернационализовано, и да се о њему расправља и у регионалном, и у европском, и у глобалном контексту. Није тајна ни да о том питању постоје врло различита гледишта, како у свету уопште, тако и на оним местима где ће се о њему ускоро меродавно расправљати или се већ расправља. Када предлог Специјалног изасланика стигне у Њујорк, о њему ће започети консултације у Савету безбедности. Са предлогом је већ упозната Контакт група, као и земље Европске уније, и следећих недеља очекујемо да се дебата о Ахтисаријевом документу настави с посебном озбиљношћу. Србија, која није члан Савета безбедности, неће бити директни учесник у тим консултацијама и расправама, али је увек спремна да се конструктивно ангажује у додатним разговорима, за које по нашем мишљењу могућности нису исцрпене.

Допустите ми да још једном поновим основне ставове које је Србија заступала од првог тренутка ових преговора. Суверенитет и територијални интегритет Србије неповредиви су, а Косово и Метохија може добити суштинску аутономију унутар Србије, с међународним гаранцијама. Србија се залаже за споразумно, обострано прихватљиво решење, до којег треба доћи преговорима и дијалогом, уз спремност на компромис и успостављање поверења између двеју страна. Управо из тог разлога, Србија се уздржава и уздржаваће се од било каквог прибегавања сили, али исту уздржаност захтева од Привремених

институција самоуправе и албанског становништва на Косову и Метохији. Заштита српског народа у покрајини, православних цркава и манастира, српских историјских и културних споменика обавеза је како Привремених институција, тако и међународне управе, оличене у УНМИК-у и КФОР-у. Србија је спремна на историјско помирење Срба и Албанаца, и то је показала не само на бечким преговорима, већ и на више начина током последњих седам година. Али, до тога се не може доћи наметањем независности Косова и Метохије. Боље је стрпљиво трагати за споразумним решењем него пресецати ствари једним потезом. Било је превише примера и трагичних последица таквих одлука на Балкану у последњој деценији двадесетог века.

Ваше екселенције, господине председниче, даме и господо,

Најзначајнија порука грађана Србије је да смо непоколебљиви у свом опредељењу да будемо део Европе.

У том духу и са таквом визијом чврсто верујем да Србија може ући у Европску унију а да не одустане од свог достојанства и историјског идентитета.

Кажњавање и освета нису део европске политике. Правда, владавина права и демократске институције јесу европска политика. Искрени дијалог и помирење јесте европска политика.

Могућност да се у неким стварима слажемо а у неким не, кроз отворени дијалог, јесте европска политика. Постизање дуготрајног мира и стабилности кроз преговоре и стварање партнерских веза, јесте европска политика у коју чврсто верујем.

Европске вредности омогућавају и потпуно супротстављеним странама да се приближе. То нам, дакле, даје одговор на питање како прићи проблему решавања будућег статуса Косова и Метохије и постићи стабилност Балкана.

Србија искрено жели да настави учешће у преговарачком процесу у нади да ће мудрост превладати, у интересу Европе чији смо сви део.

Хвала!